

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН

Ижтимоий-сиёсий газета

№ 49 (1648), 2026 йил 13 март, жума

www.yuz.uz yuz.uznews yuz_official yuz.uz_news yuz.uz_news

УЮШГАН ЖИНОЯТЧИЛИК ВА КИБЕРЖИНОЯТЛАРГА ҚАРШИ КУРАШИШ ТАКОМИЛЛАШТИРИЛАДИ

Президент Шавкат Мирзиёев 12 март куни кибержиноятлар ва уюшган жиноятчиликка қарши курашиш ҳамда ахборот технологияларидан фойдаланиб содир этиладиган ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш самарадорлигини ошириш юзасидан таклифлар тақдироти билан танишди.

Бугунги кунда мамлакатимизда интернет тармоғида ахборот тарқатиш ва маълумот излаш имкониятлари кенгаймоқда. Жумладан, Ўзбекистонда интернетдан фойдаланувчиларнинг сони 31 миллиондан ошган бўлиб, шундан 14 миллиони ижтимоий тармоқлардан фойдаланмоқда.

Шу билан бирга, ҳуқуқбузарларнинг интернет ва ижтимоий тармоқлардан ғаразли мақсадларда фойдаланиш ҳолатлари кун сайин ортиб бормоқда.

Хусусан, сўнгги олти йилда юртимизда кибержиноятлар бўйича муҳофазатлар сони 48 бараварга ошган. Утган йилда содир этилган фирибгарлик жиноятларининг 82 фоизи, ўғирлик жиноятларининг 76 фоизи кибермақомада содир этилган. Улар орқали жисмоний ва юридик шахсларга етказилган моддий зарар 2 триллион сўмдан ошган.

Таъкидланганидек, ахборот технологияларидан фойдаланиб содир этилаётган ҳуқуқбузарликларнинг кескин кўпайиб бораётгани миллий қонуничликка шундай турдаги жиноятлар учун жазо чораларини оғирлаштириш ва кибержиноятларнинг янги шакллари учун жавобгарлик белгилаш бўйича нормаларни киритиш вақти келганини кўрсатмоқда.

Ахборот технологиялари соҳасидаги жиноятлар ҳамда қўллаб-қувватловчи жабр келтираётган “молиявий пирамида” учун жазо чораларини кучайтириш мақсадга мувофиқ экани қайд этилди.

Фуқароларнинг ўз номларига расмийлаштирилган электрон тўлов воситалари ҳамда абонент рақамлардан фойдаланишда шахсий маълумотини ошириш мақсадида ўз номидagi электрон тўлов воситаси, криптохамёни, СИМ-картаси ва электрон аккаунтлардан кибержиноятчи содир этишда фойдаланишига йўл қўйганлик учун маъмурий ва жиноий жавобгарлик белгилаш таклифи қилинди.

Таъкидлаш керакки, бугун муҳим ахборот инфратузилмаси объектларига қарши қаратилган

киберҳужумлар натижасида катта салбий оқибатларга ва моддий зарар олиб келувчи киберҳужумлар глобал тус олиб, республикаимизда ҳам кузатишмоқда. Бу эса юридик шахслар ўз тасаруфидagi ахборот тизимларининг хавфсизлигини бугунги кундаги замонавий таҳдидларга муносиб тарзда тақомиллаштириб бориши ва киберхавфсизликни таъминлашга алоҳида эътибор қаратишни тақозо этмоқда.

Шунга қўра, юридик шахслар томонидан ахборот хавфсизлиги ва киберхавфсизлик талабларига риоя этмаганлик учун оқибат келиб чиққан-чиқмаганидан қатъи назар, маъмурий жавобгарликни белгилаш таклифи қилинди.

Ушбу амалиёт масофадан молиявий хизматларни кўрсатувчи банкларга ҳам тааллуқли бўлиб, улар ҳам ўз тизимларида фирибгарликларнинг олдини олиш бўйича ҳимоя ва хавфсизлик чораларини мунтазам тақомиллаштириб бориш заруратини юзага келтирмоқда.

Хусусан, ўтган йилларда 3 та банк тизимидаги заифлик туфайли 3025 нафар мижозга 17 миллиард сўм моддий зарар етказилган.

Шу нуқтан назардан, тижорат банклари, тўлов тизими операторлари ва тўлов ташкилотлари ахборот хавфсизлиги ҳамда киберхавфсизлик талабларига риоя этмаганлиги натижасида содир этилган кибержиноят оқибатида юзага келган моддий зарар учун жавобгар бўлишини қонуниан мустақамлаш ташаббуси илгари сурилди.

Тақдиротида уюшган жиноятчиликнинг содир этиш шакли ва услублари янгиланиб бораётганини кўрсатиб ўтилади.

Уюшган гуруҳлар томонидан жамиятда юриштириш қондаларини очикчасига менсимасдан, ўзини қонунидан устун қўйиб, безорилик жиноятларини содир этганлиги ёки безорилик жиноятининг оғир шаклларидан бири — ўқотар қуролни намоиш қилиб ёки уни қўллаб ҳамда такроран содир этганлиги, шунингдек, жамоат тартибини

сақлаш вазифасини бажариб турган ҳокимият вакилига қаршилик кўрсатган ҳолда содир этилганлик учун жазо чоралари бугунги кунда етарли таъсир кучига эга эмаслиги таъкидланди.

Шунингдек, сўнгги вақтларда жанговар (аралаш) спорт турлари бўйича яширин равишда ноқонуний жанглр ташкил қилиниб, уларда ёшларнинг иштирок этаётгани кузатишмоқда. Бироқ бугунги кунда бунинг учун жавобгарлик чоралари мавжуд эмаслиги кўрсатиб ўтилади.

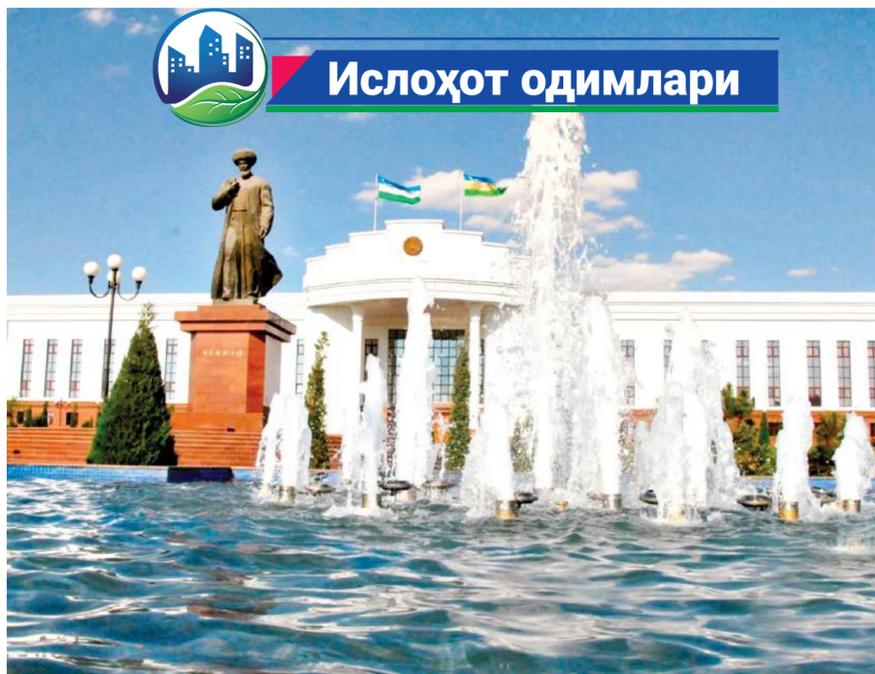
Шу боис, қонуни ҳужжатларига мана шундай хавф-хатарларнинг олдини олиш, уларга қарши аёвсиз курашиш, бундай иллатни таг-томири билан йўқотишга қаратилган нормаларни киритиш вақти келгани таъкидланди.

Оғир ва ўта оғир турдаги жиноятларни содир этиш мақсадида жиноий уюшма ташкил этганлик, уни молиялаштирганлик, улар томонидан содир этилган жиноятларни яширишга ҳомийлик қилганлик, жанговар спорт турлари бўйича мусобақаларни ноқонуний ташкил этганлик ва ўтказганлик учун жиноий жавобгарликни белгиловчи, безорилик жинояти учун жазо чоралари кучайтиришни назарда тутувчи, шунингдек, қонунига зид равишда ташкил этилган жанговар спорт турлари бўйича мусобақаларда иштирок этганлик учун маъмурий жавобгарликни белгиловчи нормалар киритиш таклифи этилди.

Муҳокама қилинган йўналишлар бўйича ишлаб чиқилган ахборот технологияларидан фойдаланиб содир этиладиган ҳуқуқбузарликларга қарши курашиш ҳамда уюшган ва жамоат жойларидаги жиноятчиликка қарши курашишнинг жиноий-ҳуқуқий механизмларини янада кучайтиришга қаратилган қонуни лойиҳалари тақдирот қилинди.

Президентимиз таклифларни маъқуллаб, мутасаддиларга тегишли топшириқлар берди.

ЎЗА

Ислоҳот одимлари

Мамлакатимиз раҳбарининг алоҳида меҳри ва эътибори янги Ўзбекистонимиз тарихида бугун янги Қорақалпоғистонни барпо этишга қаратилган кенг қўламли бунёдкорлик ишларига мустаҳкам асос бўлмоқда.

ТАРАҚҚИЁТ САРИ ЯНГИ ИМКОНИЯТЛАР

Хусусан, ҳудуднинг ялпи ички маҳсулоти 2017 йилда 13,5 триллион сўмни ташкил этган бўлса, 2025 йил бошида бу кўрсаткич 4 баравар ўсди, яъни 52 триллион сўмни ташкил қилди. Корхоналар сони 29 мингтага етди. Бу 2017

йилдагига нисбатан 3 баравар кўп демакдир. Аҳоли жон бошига ялпи ҳудудий маҳсулот қиймати 23 миллион сўмга тўғри келди. Ҳудудий корхоналарда саноат маҳсулотлари ҳажми 4,3 баравар кўпайди. Ишлаб чиқарилган маҳсулот

ҳажми 7 триллион сўмдан 31 триллион сўмга ошган бўлса, 2025 йилги товарлар экспорти 2017 йилдагига нисбатан 14 баравар ўсиб, 450 миллион долларга етказилди.

Давоми 2-бетда

Шарҳ

РИВОЖЛАНИШ БАРЧАГА ДАХЛДОР БЎЛГАНДАГИНА УМУММИЛЛИЙ ЮТУҚҚА АЙЛанаДИ

Иқтисодий ўсиш ҳақида сўз юритганда, аввало, унинг моҳиятига назар ташлаш зарур. Ўсиш фақат йил якунида қайд этиладиган рақамлар эмас, балки ишлаб чиқариш ҳажми, бандлик даражаси, даромадлар барқарорлиги ва бозор фаоллигининг ўзаро боғлиқ ҳаракатидир. У иқтисодийнинг ички қуввати қай даражада ишга солингани, имкониятлар қай даражада самарага айланганини кўрсатади. Агар ушбу жараён чуқур таҳлил ва аниқ устувор йўналишлар билан қўллаб-қувватланмаса, кўрсаткичлар ўсиши мумкин, аммо мазмун жиҳатидан сезиларли ўзгариш кузатишмайди.

Ана шундай шароитда ҳар бир ҳудуд табиий, иқтисодий ва инсон ресурсларига таянганда мустақил қиймат яратадиган макон сифатида намоён бўлади. Ҳар бир тармоқ эса самарадорлик ва инновация асосида иқтисодий фаоллигини таъминлайдиган муҳим бўғинга айланади. Юқори иқтисодий ўсиш айнан шу икки омил — ҳудудий имконият ва тармоқ салоҳияти уйғунлашганда барқарор тус олади. Акс ҳолда, ўсиш номунотаносибликка олиб келиши, салоҳият эса тўлиқ ишга солинмай қолшиши мумкин.

13 февраль куни давлатимиз раҳбари раислигида тармоқ ва ҳудудларда юқори иқтисодий ўсиш суръатларини таъминлаш бўйича асосий вазифалар муҳокамасига бағишланган видеоселектор йиғилиши бўлиб ўтди.

Бугунги дунёда иқтисодий ўсиш оддий жараён эмас. Глобал иқтисодий ўзлуксиз ўзгариш ҳолатида: савдо йўллари қайта шаклланишмоқда, йирик давлатлар ўртасидаги геосиёсий рақобат бозорларга бевосита таъсир кўрсатмоқда. Қўллаб-қувватланган мамлакатларда ўсиш суръатлари секинлашган, айримларида инфляция ва бюджет таъчиллиги муаммоси сақланиб қолмоқда. Бундай шароитда барқарор ўсишни таъминлаш иқтисодий фаоллик эмас, балки стратегик мувоzanатни сақлаш хусусиятидир.

Қайд этилган 7,7 фоиз ўсиш ва 147 миллиард долларлик ялпи ички маҳсулот йиллик ҳисобот эмас. Бу иқтисодий қай йўналишда ҳаракатланаётганини аниқлашга имконият беради. Агар иқтисодий ўсиш фақат таъсир омил ҳисобида ўсса, у беқарор бўлади. Агар ўсиш ички имкониятлар, самарадорлик ва таркибий ўзгаришларга таянса, у мустаҳкам бўлади. Шу нуқтан назардан, ўсишнинг яримдан кўпи хизматлар соҳаси ҳисобида таъминлангани иқтисодий таркибиди сифат жиҳатидан силжиш кечаётганини кўрсатади. Бу ресурсга таянган моделдан билим ва сервисга асосланган моделга ўтиш жараёнидир.

147 миллиард долларлик ялпи ички маҳсулот эса мамлакат иқтисодий қудратининг ҳажимий ифодаси. Агар саноат, қишлоқ хўжалиги ва хизматлар соҳаси ўртасида нисбат сақланса, шу билан бирга, ички талаб ва инвестициялар ўртасида уйғунлик бўлса, иқтисодийнинг таъсирлари нисбатан чидамлилиги ошади. Демак, бу рақам ортда фақат ишлаб чиқариш ҳажми эмас, балки иқтисодий архитектура туради.

Давоми 3-бетда

ЎЗБЕКИСТОН ДИПЛОМАТИЯСИНИНГ ИНСОНПАРВАРЛИК МИССИЯСИ

Бугун халқаро муносабатлар тизимида кузатилаётган геосиёсий кескинликлар, минтақавий можаролар ва транспорт коммуникацияларидаги зулишлар давлатлар олдида янги вазифаларни қўймоқда. Бундай вазиятларда ҳар бир давлат ўз фуқароларини ҳимоя қилиш ҳамда хавфсизлигини таъминлаш борасида тезкор ва самарали қарорлар қабул қилишга мажбур бўлади. Бу эса дипломатия, транспорт логистикаси, консуллик хизмати ва халқаро ҳамкорлик механизмларининг уйғун фаолиятини талаб қилади.

Айни кунларда Яқин Шарқ минтақасида юзага келган мураккаб вазият ана шу масаланинг нақадар долзарб эканини яна бир бор намоён этди. Минтақада хавфсизлик муҳитининг кескинлашуви, айрим давлатларда ҳаво ҳудудларининг вақтинча ёпилиши ва халқаро авиакатновларнинг чекланиши минглаб

одамларнинг ҳаракатланишига жиддий таъсир кўрсатди. Бу ҳолат, айниқса, Яқин Шарқ давлатларида меҳнат қилаётган, хизмат сафарларида саёҳатда бўлган ёки зиёрат амалларини адо этаётган юртдошларимиз учун муайян хавф-хатарларни юзага келтирди.

Давоми 2-бетда

Тараддуд

ЎЗГАРАЁТГАН ДЕҲҚОНЧИЛИК МАДАНИЯТИ

Ерга эгаллик ҳуқуқи меҳнат ва масъулият билан чамбарчас боғлиқ

Жаҳон иқтисодиёти бугун анча мураккаб ва башорат қилиб бўлмайдиган даврни бошдан кечирмоқда. Геосиёсий зиддиятлар, иқлим ўзгариши, логистика занжирларидаги зулишлар ва бозорлардаги кескин тебранишлар глобал иқтисодий тизим қанчалик нозик эканини яна бир бор намоён қилди. Кечагина барқарор деб ҳисобланган иқтисодий муносабатлар қутилмаган синовлар қаршида турибди.

Айниқса, бугунги шароитда озиқ-овқат хавфсизлиги масаласи давлатлар учун стратегик аҳамият касб этмоқда. Чунки иқтисодий барқарорликни фақат молиявий кўрсаткичлар ёки саноат ўсиши билан ўлчаб бўлмайди. Аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан барқарор таъминлаш ҳар қандай давлат мустақиллигининг энг муҳим устуларидан. Агар мамлакат ўз аҳолисини асосий озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашда ташқи бозорларга ортиқча боғланиб қолса, глобал иқтисодий силжишлар ва бозорлардаги кескин ўзгаришлар унинг иқтисодий барқарорлигига жиддий таъсир кўрсатиши мумкин.

Давоми 4-бетда

Ёшларга оид давлат сиёсати — амалда

ВАЗИФАМИЗ — ЮҚОРИ МАЛАКАЛИ МУҲАНДИСЛАР ТАЙЁРЛАШ

Давлатимиз раҳбарининг юртимиз ёшлари билан учрашувини кузатар эканман, саксон ёшни қаршилаётган олим ва устоз-мураббий сифатида уларга самимий ҳавасим келди. Қандай дориларимиз куларга етдикки, ўғил-қизларимиз чинакам эъзозу эҳтиромда, шахсан Президентимизнинг эътиборида. Шуларни кузата туриб, ўтган асрнинг 80-йилларида мен ва дўстларим билан содир бўлган бир воқеа ёдимга тушди. Биз — орзу ва шижоатга тўлган навқирон тадқиқотчилар докторлик диссертацияларимизни тайёрлаётганимизда бир гуруҳ “катта олимлар” томонидан “Нега булар ҳали 40 ёшга тўлмадан фан доктори бўлмоқда?” деган ўринсиз таъналарга, қатор қаршиликларга учраганмиз.

Давоми 5-бетда

Ислохот одимлари

ТАРАҚҚИЁТ САРИ ЯНГИ ИМКОНИАТЛАР

Мурат АГАМУРАТОВ, Жўқорги Кенгеснинг Ижтимоий-маданий ривожланиш, ёшлар сиёсати, туризм ва жамоат бирлашмалари масалалари қўмитаси раиси

Бошланиши 1-бетда

Президентимизнинг ҳар бир фармони ва қарориди Қорақалпоғистонга эътибор қаратилиб, ҳудуд аҳолиси ва тадбиркорлари учун имтиёзлар берилмоқда. Ана шундай имкониятларни бугун аҳолининг ҳар бир вакили ўз ҳаётида ҳис этмоқда десак, муволажа бўлмайди. Жумладан, Қорақалпоғистон ёшлари учун давлат ОТМларига ажратилган қўшимча квота асосида ўтган уч йилнинг ўзиде 31 мингта яқин йигит-қиз талаба бўлиш бахтига муяссар бўлди. 2022 йил 15 сентябрдан бошлаб пенсия ва ижтимоий ҳимояга муҳтож нафақа олувчилар, ногиронлиги бўлган шахслар учун темир йўл ва авиация чиптаси нархи 2 баробар арзонлаштирилган ҳар йили минглаб фуқароларнинг узоғи яқин, оғири энгил бўлишида муҳим аҳамият касб этмоқда.

ер участкаларини тўғридан тўғри ажратиши давом эттиришга руҳсат берилиб, инвесторлар мажбурияти янада енгиллаштирилди. Яъни Нукус шаҳрида қўйимати камида 500 минг долларлик, Амударё, Нукус, Кўнғирот

миллиард сўм маблағи ўз ихтиёрида қолдирилди. Тадбиркорлар учун қўшимча имтиёзлар тақдим этиш мақсадида саноатни ривожлантириш бўйича 125 лойиҳага 188 миллиард сўмлик имтиёзли кредит ажратилди. Шунингдек, қишлоқ хўжалигига мўлжалланган, лекин бўш турган 30 минг 720 гектар ер участкаси онлайн аукционга чиқарилиб, 1143 субъектга бўлиб тўлаш ҳуқуқи билан ажратилди. Мамлакатимиз раҳбарининг “Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ҳузурида Маҳаллаларни қўллаб-қувватлаш жағмагини ташкил этиш тўғрисида”ги қарори асосида 452 маҳалланинг ҳар бирига 500 миллион сўмдан, жами 228 миллиард сўм ажратилиб, маҳаллалардаги ижтимоий ва инфратузилма объектилариде қурилиш-таъмирлаш ишлари бажарилади.

Халқни бир неча йилдан буюн қийнаб келатган 2500 га яқин муаммага ечим топилиб, Шунингдек, 452 маҳалладаги кўчаларнинг ҳуқуқий мақоми мустаҳкамланди.

ва Хўжайли туманларида 300 минг қолган туманларда 100 минг долларлик инвестиция лойиҳаларига ҳам ушбу тартиб жорий этилди.

Қорақалпоғистонда фаолият юритаётган саноат корхоналарига электр энергияси учун 15 фоизли имтиёз берилиши натижасида 2500 дан ортиқ корхонанинг ҳар ойда ўртача 4-5 миллиард сўмдан шу кунгача 30

Уларнинг самарали фаолиятини оммалаштириш мақсадида ҳар йили “Энг намунали кўчабоши” танлови ўтказилиб, голиблар рағбатлантириб келинмоқда.

Бундан ташқари, ўтган йили 89 оғир маҳалладаги хонадонлар томорқасининг суғорилишини яхшилаш учун 745 километр канал тозаланди, 102 километри бетонланди.

Президентимизнинг 2026 йил 21 февралдаги “Қорақалпоғистон Республикасини 2026 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш ва келгуси йиллар учун мўлжалланган дастурларни тасдиқлаш тўғрисида”ги қарори тараққиётимиз йўлидаги янги имкониятлар эшигини очиб берди.

УШБУ МАҚОЛАНИ ҚОРАҚАЛПОҚ ТИЛИДА ҲАМ ўқиш учун QR-КОДИНИ СКАНЕР ҚИЛИНГ!

Натижада фуқароларнинг томорқалардан қўшимча даромад олишига имконият яратилди. Қолаверса, маҳаллаларда аҳолининг деҳқончилик, чорвачилик билан шуғулланишига яқиндан ёрдам кўрсатувчи 50 та сервис компания ташкил этилди.

Кенг қўламли ислохотлар ҳудудлар тараққиётини таъминлаш, аҳоли фаровонлигини ошириш ва иқтисодий салоҳиятини тўлиқ рўёбга чиқаришга хизмат қилмоқда. Бу жараёнда Қорақалпоғистон Республикасини ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратилаётгани диққатга сазовор. Албатта, бу борада ҳудудни ривожлантириш юзасидан қабул қилинган кўплаб фармон ва қарорлар алоҳида аҳамият касб этмоқда. Маҳорат ҳуқуқий-меъёрий ҳужжатлар қорақалпоғистонликларнинг ҳаётини яхшилаш, келажак авлод

ушун ҳам муносиб шароит яратишга хизмат қилади.

Президентимизнинг 2026 йил 21 февралдаги “Қорақалпоғистон Республикасини 2026 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш ва келгуси йиллар учун мўлжалланган дастурларни тасдиқлаш тўғрисида”ги қарори тараққиётимиз йўлидаги янги имкониятлар эшигини очиб берди.

Хўжакта кўра, 2026 йил якунига қадар янги ҳудудий маҳсулот ҳажмини 8,1 фоиз, саноат маҳсулотлари ишлаб чиқаришини 8 фоиз ортириш режалаштирилган. Шунингдек, ишчилик даражасини 4,2 фоизгача, камбағалликни эса 3,2 фоизгача камайтириш мақсад қилинган. Нукус шаҳри, Кўнғирот ва Чимбой туманлари ҳамда 109 маҳаллани ишчилик ва камбағалликдан холи ҳудудга айлантириш вазифаси қўйилган.

Кун мавзуси

Бошланиши 1-бетда

Мазкур шароитда давлатимиз ўз фуқаролари тақдирини бефарқ қарамади. Тезкор дипломатик чора-тадбирлар, консуллик хизматларининг мувофиқлаштирилган фаолияти ва фуқаролик авиацияси имкониятларидан самарали фойдаланиш натижасида қисқа вақтда кенг қўламли эвакуация ишлари амалга оширилди.

2026 йил 10 март ҳолатига кўра, Яқин Шарқ давлатларидан 25 мингдан зиёд ўзбекистонлик юртимизга қайтарилди. Улар орасида меҳнат мигрантлари, зиёратчилар, сайёҳлар, талабалар ва хизмат сафарига бўлган ватандошларимиз бор. Бу рақамлар оддий статистика маълумот эмас. Улар давлатимизнинг ўз фуқаролари олдидеги масъулият, дипломатиямизнинг самардорлиги ва консуллик хизматининг тезкор фаолиятини намоеён этувчи кўрсаткичдир. Энг муҳими, мазкур жараён замонавий Ўзбекистон ташқи сиёсатининг инсон манфаатлари ва фуқаролар ҳақсизлигини таъминлашга қаратилган тамойиллари амалий натижа бераётганини кўрсатади.

Шу нуқтага назардан қараганда, Яқин Шарқ давлатларидан ватандошларимизни эвакуация қилиш бўйича кўрилган чора-тадбирлар нафақат тезкор гуманитар операция, балки давлатнинг консуллик сиёсати, дипломатик имкониятлари ва институционал салоҳиятини намоеён этган муҳим тажриба сифатида ҳам алоҳида аҳамиятга эга.

Мазкур жараённи тўлиқ англаш учун эса, аввало, Яқин Шарқ минтақасидаги геосиёсий вазият ва ҳавфсизлик муҳитини таҳлил қилиш зарур.

Геосиёсий вазият ва ўзгариб бораётган ҳавфсизлик муҳити

Яқин Шарқ минтақаси тарихан халқаро сиёсатнинг энг мураккаб геосиёсий маконларидан. Ушбу ҳудуддаги сиёсий жараёнлар кўпинча фақат минтақавий давлатлар билан чекланиб қолмай, глобал ҳавфсизлик архитектурасига ҳам таъсир кўрсатади. Энергетика ресурслари, стратегик транспорт йўналишлари, диний ва маданий омишлар, шунингдек, катта геосиёсий рақобат элементлари бу минтақадeги барқарорликни доимий равишда синодан ўтказиб келмоқда.

Ҳатто қисқа мuddатли сиёсий кескинлик ҳам транспорт коммуникациялари, савдо алоқалари ва меҳнат миграциясига сезиларли таъсир кўрсатиши мумкин. Юзага келган

вазият ана шу омилларнинг ўзаро таъсири натижаси сифатида шаклланди. Айрим давлатларда ҳавфсизлик чоралари қучайтирилиши, ҳаво ҳудудидан фойдаланишга чекловлар жорий этилиши ва халқаро авиакатновларнинг вақтинча қисқариши минтақадeги транспорт логистикасига жиддий таъсир кўрсатади. Халқаро авиация соҳасида юзага келган шундай чекловлар минглаб одамларнинг ҳаётини қўйиб қўйди.

Яқин Шарқ дунёдаги энг йирик авиация хабаридан. Дубай, Доха, Абу-Дабби, Жидда ва Ар-Риёд каби шаҳарлардаги халқаро аэропортлар глобал авиация тармоғининг муҳим узелларини ташкил этади. Осиё, Европа ва Африка ўртасидаги кўплаб парвозлар айнан шу нуқтадан орқали амалга оширилади. Шу сабабли мазкур минтақадeги ҳаво ҳудудлари билан боғлиқ ҳар қандай чеклов бутун халқаро авиация тизимига таъсир кўрсатиши мумкин.

Минтақадeги вазият меҳнат миграцияси билан боғлиқ жараёнларга ҳам бевоқиф таъсир кўрсатади. Яқин Шарқ давлатлари, айниқса, Саудия Арабистони, БАА ва Қатар халқаро меҳнат бозорининг муҳим марказларидан. Бу мамлакатларда дунё бўйлаб миллионлаб меҳнат мигранти фаолият юритади ва улар орасида Марказий Осиё давлатлари, жумладан, Ўзбекистон фуқаролари ҳам катта улушини ташкил этади.

Сўнгги йилларда юртдошларимизнинг мазкур мамлакатларда меҳнат қилиши салмоғи сезиларли даражада ошди. Бу, аввало, ушбу давлатлардаги иқтисодий ривожланиш суръати, йирик инфратузилма лойиҳаларининг кўпайиши ва меҳнат бозориде хорижий ишчи кучига талабнинг ортиши билан изоҳланади. Шу билан бирга, зиёрат туризмнинг фаолияти ҳам бу минтақадeги ўзбекистонлик мигрантларнинг кўпайтириши мумкин.

Ҳавфсизлик билан боғлиқ ҳар қандай инқироз ёки транспорт коммуникацияларидаги узилиш минглаб фуқаролар учун тизимли муаммоларни келтириб чиқариши мумкин.

Бундай шароитда давлатлар олдиде икки муҳим вазифа юзага келади. Биринчиси, ўз фуқароларининг ҳавфсизлигини таъминлаш. Иккинчиси, уларнинг ватанга қайтиши учун зарур ташкилий ва дипломатик шароитларни яратиш. Бу эса тезкор қарор қабул қилиш, халқаро ҳамкорлик механизмида самарали фойдаланиш ва транспорт логистикасини қайта ташкил этиши талаб қилади.

Яқин Шарқ минтақасида юзага келган мазкур вазият яна бир муҳим ҳулосани кўрсатади: глобаллашув шароитида ҳавфсизлик муаммолари фақат муайян давлат ёки ҳудуд билан чекланиб қолмайди. Улар кўпинча бутун халқаро транспорт ва иқтисодий тизимга таъсир кўрсатади. Шу бос, давлатлар ўз ташқи сиёсатида фуқаролар ҳавфсизлиги масаласига алоҳида эътибор қаратиши, консуллик хизматлари фаолиятини қучайтириши ва фавқулодда вазиятларда тезкор ҳаракат қилиш имкониятига эга бўлиши зарур.

Ўзбекистоннинг мазкур вазиятдаги ҳаракатлари айнан шу тамойилларга асосланди. Минтақадeги геосиёсий вазиятнинг мураккаблигига қарамадан, давлатимиз томонидан тезкор дипломатик чора-тадбирлар кўрилди, консуллик хизматлари фаолияти қучайтирилди ва фуқароларни ҳавфсиз ҳудудлар орқали ватанга қайтариш бўйича амалий механизмлар ишга туширилди. Бу жараён нафақат фавқулодда вазиятга берилган тезкор жавоб, балки мамлакатимиз ташқи сиёсатининг инсон манфаатларини устувор қўйишига асосланган стратегик йўналишини ҳам яққол намоеён этади.

Айнан шу нуқтада давлатлараро ҳамкорлик ва олий даражадаги дипломатик мулоқотлар ҳал қилувчи аҳамият касб этади. Шу бос, эвакуация жараёнининг муваффақиятини тушуниш учун мазкур даврда ўрнатилган дипломатик алоқаларга алоҳида эътибор қаратиш зарур.

Яқин Шарқ давлатларидан юртимиз фуқароларини ҳавфсиз ҳудудлар орқали ватанга қайтариш жараёни фақат тежкор ёки логистик чора-тадбирлар билан чекланиб қолгани йўқ. Бу жараёнда олий даражадаги сиёсий мулоқотлар, давлат раҳбарлари ўртасидаги ишонч ва дипломатик ҳамкорлик ҳал қилувчи аҳамият касб этади. Минтақадeги мураккаб вазият шароитида авиакатновлар, транзит йўналишлари ва фуқаролар ҳаракатланиши билан боғлиқ масалаларни ҳал қилиш кўп ҳолларда давлатлараро муносабатлар даражасидаги келишувларни талаб қилади.

Шу нуқтага назардан қараганда, мамлакатимиз етакчисининг Яқин Шарқ давлатлари раҳбарлари билан телефон орқали мулоқотлари эвакуация жараёнининг муваффақияти ташкил этилишида муҳим сиёсий ва дипломатик омил бўлди. Хусусан, мазкур жараёнда Умон Султони Ҳайсам бин Тарик, Бирлашган Араб Амириклари Президенти

Ойбек ҚўШБОҚОВ, Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ҳузуридаги Парламент тадқиқотлари институти бўлим бошлиғи

Муҳаммад бин Зоид Ол Наҳён, Кувейт Давлати Валиаҳди Шайх Сабоҳ Холид ал-Ҳамад ас-Сабоҳ, Қатар Давлати Амири Шайх Тамим бин Ҳамад Ол Соний, Баҳрайн Подшоҳи Ҳамад бин Исо Ол Халифа, Иордания Подшоҳи Абдулла II билан телефон орқали мулоқот қилинди. Ушбу суҳбатларда минтақадeги вазият, ҳавфсизлик масалалари ҳамда фуқароларнинг ҳавфсиз ҳаракатланишини таъминлаш билан боғлиқ амалий чора-тадбирлар муҳокама марказида бўлди.

Аввало, бу мулоқотлар давлатлар ўртасидаги сиёсий ишонч ва стратегик шериклик муносабатларининг амалий кўринишидир. Халқаро муносабатлар амалиётида фавқулодда вазиятларда давлат раҳбарлари даражасида тўғридан тўғри мулоқот энг самарали дипломатик воситалардан бири ҳисобланади. Бундай мулоқотлар орқали муҳим қарорлар тезкор қабул қилиниши ва зарур амалий механизмлар ишга туширилиши мумкин.

Иккинчидан, бу мулоқотлар давлатимиз ташқи сиёсатининг сўнгги йилларда шаклланиган прагматик ва очик дипломатия модели амалий натижа бераётганини яна бир бор намоеён этади. Мамлакатимиз Яқин Шарқ давлатлари билан сиёсий, иқтисодий ва гуманитар

соҳаларда кенг қамровли ҳамкорликни йўлга қўйди.

Мазкур дипломатик мулоқотлар давлатимиз ташқи сиёсатининг муҳим хусусиятларидан бири — ишончга асосланган дипломатия тамойили самардорлигини кўрсатади. Сўнгги йилларда мамлакатимизнинг Яқин Шарқ давлатлари билан ўрнатилган конструктив муносабатлари нафақат иқтисодий ва сиёсий соҳалар, балки фавқулодда вазиятларда ҳам амалий самара бермоқда.

Амалий механизмлар ва институционал салоҳият

Яқин Шарқ давлатларидан мамлакатимиз фуқароларини олиб келиш жараёнида консуллик дипломатияси ва транспорт логистикаси ўзаро уйғун ҳолда ишлагани алоҳида эътиборга лойиқ. Фавқулодда вазиятларда фуқаролар ҳавфсизлигини таъминлаш фақат сиёсий қарорлар билан чекланиб қолмайди. Бу жараён амалда қатор ташкилий, ҳуқуқий ва техник механизмларни ишга тушириши талаб этади. Шу нуқтага назардан қараганда, мазкур эвакуация операцияси давлат бошқаруви тизими, дипломатик хизматлар ва транспорт инфратузилмасининг мувофиқлаштирилган фаолиятини намоеён этган муҳим тажриба сифатида баҳолалини мумкин.

Замонавий халқаро муносабатлар тизимида консуллик дипломатияси давлат ташқи сиёсатининг муҳим йўналишларидан бири. Агар дипломатиянинг анъанавий вазифалари давлатлараро сиёсий мулоқотни таъминлашдан иборат бўлган бўлса, консуллик дипломатиясининг асосий вазифаси хориждаги фуқаролар ҳуқуқи ва манфаатларини ҳимоя қилиш, уларга амалий ёрдам кўрсатиш ва зарурат тутилганда ҳавфсизлигини таъминлашдан иборат.

Бу борада халқаро ҳуқуқий асослар ҳам аниқ белгилаб берилган. 1963 йилда қабул қилинган Вена консуллик муносабатлари тўғрисидаги конвенция давлатларга хориждаги ўз фуқаролари манфаатини ҳимоя қилиш ҳуқуқини беради. Ушбу ҳужжатга мувофиқ, консуллик муассасалари фавқулодда вазиятларда фуқароларга ёрдам кўрсатиш, уларнинг ҳавфсизлигини таъминлаш ва зарур ҳолларда эвакуация ишларини ташкил қилишда иштирок этиши мумкин.

Қарорда 2030 йилга мўлжалланган стратегик кўрсаткичлар ҳам белгиланган. Унга мувофиқ, янги ҳудудий маҳсулот ҳажмини 102,4 триллион, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини 28,9 триллион сўмга етказиш режалаштирилган. Саноат ва хизматлар соҳасида жами 7,2 миллиард доллар қийматидаги лойиҳаларни амалга ошириш кўзда тутилган.

Қолаверса, экспорт ҳажмини 900 миллион долларга етказиш, сунъий интеллект технологияларини ривожлантиришга 5 миллиард доллардан ортиқ хорижий инвестициялар жалб қилиш орқали мавжуд имкониятлардан фойдаланиш даражасини ўн баравар ошириш, қайта тикланувчи энергия манбалари улушининг умумий генерация қувватидаги салмоғини 70, аҳоли пунктларининг марказлашган ичимлик сув таъминотининг 83,5 фоизга етказиш белгиланди.

Қарор доирасида бошқарув тизимида ҳам ўзгаришлар бўлади. Хусусан, Вазирлар Кенгаши Раисининг экология ва Оролбўйи ҳудудини ривожлантириш масалалари бўйича биринчи ўринбосари лавозими тугатилиб, ўрнига яйловлардан самарали фойдаланиш, чорва озуқа базасини мустаҳкамлаш ва чорвачиликни ривожлантириш масалалари бўйича биринчи ўринбосар лавозими жорий этилади.

Шунингдек, қарорга асосан, “Беруний Агро Стар” МЧЖ томонидан лойиҳавий ёндашув асосида Кўнғирот, Чимбой, Беруний, Кегейли, Бўзатов, Конликўл, Шуманай ва Мўйноқ туманларидаги 33 маҳаллада тупроқ ва сув таҳлилини ўтказиш, арзон нархларда сифатли чорва озуқа уруғини етказиб бериш ҳамда зарур техника ва агроном хизматларини кўрсатиш ишлари бажарилади. Кўнғирот, Чимбой, Беруний, Бўзатов ва Конликўл туманларида чорва озуқасини етиштириш, сақлаш, қадқоқлаш қувватларини ишга тушириш ва аҳолига етказиб бериш тизими йўлга қўйилади.

2026 йил якунига қадар Беруний туманида йиллик қуввати 36 минг тонна бўлган чорва ва балиқ озуқасини ишлаб чиқаришга мўлжалланган замонавий агромажмуа лойиҳаси ишга туширилади.

2026-2028 йилларда Қорақалпоғистонда 10 минг гектарда чорва озуқаси етиштириш чоралари кўрилади. Бунда сунъий интеллект технологиялари ёрдамида ўсимликларнинг ўсиш жараёни мониторинг қилинади ва каллибрини эрта аниқлаш чораси кўрилади ҳамда замонавий сув тежовчи технологиялардан фойдаланилади.

Бундан ташқари, 2026-2030 йилларда Нукус шаҳри атрофида 15 минг гектар (шундан 3000 гектарига даррахт ва бутта экилади) майдонда “яшил белбоғ”лар барпо этилади ва чуқурилиши қарши курашиш тадбирлари ўтказилади.

Барча соҳа ривож, кўпилаб янги имконият ҳамда имтиёзларни қамраб олган ушбу тарихий қарор ҳудудда янги иш ўринлари очади, аҳоли фаровонлигини оширади, Қорақалпоғистондаги кенг қўламли бунёдкорлик ишларини янги босқичга олиб чиқади.

Юртимизда консуллик хизматини модернизация қилишга қаратилган қатор институционал ислохотлар ўтказилди. Дипломатик ваколатхоналарнинг моддий-техник имкониятлари кенгайтирилди, рақамли консуллик хизматлари жорий этилди, хориждаги фуқаролар билан алоқа механизмлари тақомиллаштирилди. Бу ислохотлар, айниқса, фавқулодда вазиятларда тезкор ҳаракатланиш имкониятини яратиш нуқтаи назаридан муҳим аҳамият касб этади.

Яқин Шарқдаги вазият кескинлашган даврда айнан шу механизмлар ишга туширилди. Дипломатик ваколатхоналар ва консуллик муассасалари фуқаролар билан тўғридан тўғри мулоқот ўрнатиб, уларнинг жойлашуви ва ҳаракатланиш имкониятлари ҳақида маълумотлар тўплади. Бу маълумотлар эвакуация операциясини режалаштириш ва амалга ошириш учун муҳим ахборот базаси вазифасини ўтади.

Эвакуация жараёнининг муҳим босқичларидан бири фуқароларни рўйхатга олиш ва уларнинг ҳаракатланишини мувофиқлаштиришдир. Минтақадe турли шаҳарларда бўлиб турган фуқароларни бир нуқтага жамлаш, уларнинг ҳужжатлари ва транспорт имкониятларини аниқлаш ҳамда ҳавфсиз маршрутларни белгилаш каби масалалар катта ташкилий ишлари талаб қилади. Бу жараёнда консуллик муассасалари асосий мувофиқлаштирувчи бўлин ва вазифасини бажари.

Умуман олганда, мазкур эвакуация жараёни мамлакатимиз ташқи сиёсатида сўнгги йилларда шаклланиган инсонпарварлик тамойиллари ва прагматик дипломатия моделининг амалий самарасини кўрсатади. Давлатнинг ўз фуқаролари ҳавфсизлигини таъминлашга қаратилган бундай ҳаракатлари жамиятнинг давлатта ишончлини мустаҳкамлайди, халқаро майдонда мамлакат обрўсини оширади ва миллий дипломатия институтининг нуфузини қучайтиради.

Глобаллашув шароитида одамларнинг халқаро ҳаракатланиши ортиб бораётган бир пайтда фуқаролар ҳавфсизлигини таъминлаш масаласи келгусида ҳам давлат сиёсатида муҳим ўрин тутаяди. Шу бос, консуллик хизматлари имкониятини янада кенгайтириш, дипломатик ваколатхоналар тармоғини ривожлантириш ва фавқулодда вазиятларда тезкор ҳаракатланиш механизмидаги тақомиллаштириш долзарб вазифалардан бири бўлиб қолади.

Яқин Шарқ давлатларидан юртдошларимизни эвакуация қилиш бўйича кўрилган чора-тадбирлар мамлакатимизда фуқаролар ҳавфсизлиги ва манфаатларини таъминлаш давлат сиёсатида устувор аҳамият касб этаётганини яна бир бор тасдиқлайди. Бу жараён давлат ва фуқаро ўртасидаги ишончлини мустаҳкамлаш, дипломатик институтилар самардорлигини ошириш ва Ўзбекистоннинг халқаро майдондаги нуфузини юксалтириш нуқтаи назаридан ҳам муҳим.

Шарҳ

РИВОЖЛАНИШ БАРЧАГА ДАҚЛДОР БЎЛГАНДАГИНА УМУММИЛЛИЙ ЮТУҚҚА АЙЛАНАДИ

Сардор ТОЛИБОВ,
“Янги Ўзбекистон” муҳбири

Бошланиши 1-бетда

Бошқарув сифати —
ҳал қилувчи омил

Йиғилишда билдирилган фикрлардан аниқлашдики, масала фақат макроекономик қўрсаткичларда эмас. Энди эътибор марказида бошқарув сифати турибди. Ҳар бир вазир, ҳоким ва тармоқ раҳбари соҳасига янги ҳаёт ҳақида олиб кириши, ресурслардан самарали фойдаланиши, анъанавий экспорт бозорларига боғлиқ бўлмай, янги йўналишлар очиб кераклиги алоҳида таъкидланди. Бу талаб тасодифий эмас. Чунки замонавий иқтисодиётда ресурс етарли бўлиши муваффақиятнинг кафолатламайди. Мухими — ресурслар қандай фойдаланиши. Бошқарув эски услубда қолса, ҳатто катта инвестиция ҳам кутилган самарани бермайдми. Аксинча, тўғри ташкил этилган тизим кам имконият билан юқори натижа бера олади.

Рақамлаштириш ва сунъий интеллект бўйича мутахассисларни жалб қилиш, инновациялар киритиш, стартап клублар орқали ёшларни иқтисодий жараёнларга қўшилиш вазири фақат қўйилиши иқтисодийни келажакка мослаштириш ҳаракатидир. Чунки глобал рақобат энди арзон ҳомашё ёки арзон ишчи кучи орқали эмас, балки билим ва технология орқали кечмоқда. Агар иқтисодиёт инновацияни қабул қилмаса, у ташқи бозорларда позициясини йўқота бошлайди.

Стратегик корхоналар самардорлиги алоҳида муҳокама қилинган бежиз эмас. Йирик корхоналар иқтисодиёт устундир. Агар уларда харажатлар ортиқча, логистика самарасиз, харид тизими шаффоф бўлмаса, бу бутун иқтисодий заنجирга таъсир қилади. Миллий инвестиция жағмағмасини бошқаришга жалб этилган “Franklin Templeton” компанияси таҳлилларида корпоратив маданият, логистика, рақамлаштириш ва энергия самардорлиги бўйича катта захиралар мавжудлиги қайд этилган шунинг кўрсаткичи, муаммо ресурс етishмаслигида эмас, тизим самардорлигида. 19 та стратегик корхонага таннархи 10-15 фоиз қисқартириш вазири фақат қўйилгани эса жиддий сигнал. Бу рақамлар оддий кўрсаткич эмас, рақобатбардошлик масаласидир.

Мухим жиҳат шундаки, иқтисод қилиш ишлаб чиқаришни қисқартириш орқали эмас, балки таннархни камайтириш орқали таъминлашни шартлиги таъкидланди. Бу принципал ёндашув. Чунки ишлаб чиқаришни қисқартириш қисқа муддатли осон ечим бўлиши мумкин, аммо у ўсишни секинлаштирилади. Таннархни тушириш самардорлигини оширишни талаб қилади. Бу эса тизимни ислоҳ қилиш демак.

Стратегик корхоналарни “Ягона газначилик” ахборот тизимига улаш ва харидларнинг риск-таҳлил асосида тоифалаш ташаббуси ҳам молиявий интизомни кучайтиришга қаратилган. Чунки замонавий иқтисодиётда ҳар бир ортиқча харажат йўқотилган имкониятдир.

Худудий sanoat масаласида билдирилган танқидлар эса яна бир муҳим нуқтани очиб беради. Республика sanoati уч йилда 21 фоиз ўсган бўлса-да, айрим туманларда ўсиш 10 фоизга ҳам етмаган. Бу номуносивиб тизимдаги ички фарқларни кўрсатади. Кредит ва инвестициялар ўсиши sanoat ўсишига тўлиқ таъсир кўрсатмаётгани маблагнинг ўзи етарли эмаслигини аниқлатади. Мухими, унинг йўналтирилиши ва назорати.

Республика sanoatини камида 8,5 фоиз ошириш бўйича тармоқбай ва худудбай режалар тасдиқлангани, биринчи чорак якуналарига қараб раҳбарлар фаолиятига баҳо берилиши натижа учун жавобгарлик механизминини кучайтиришидир. Иқтисодиётда интизом бўлмаса, стратегия ишламайди.

Бу чоралар иқтисодий ўсиш эндиликда фақат ҳажм эмас, бошқарув сифати масаласига айланмоқда. Агар бошқарув янгиланса, тизим шаффоф ва самарали бўлса, мавжуд ресурсларнинг ўзиёқ юқори ўсиш учун етарли бўлиши мумкин.

2026 йил учун 6,6 фоизли эҳтиёткор прогноз белгилаш ҳам реал вазиятни ҳисобга

олган ёндашув. Бугунги ноаниқ геосийсий муҳитда ҳаддан ташқари оптимистик режалар хавфли бўлиши мумкин. Иқтисодиётда энг нозик чизиқ ўсиш ва барқарорлик ўртасидаги мувозанатдир. Тезлик ортиши мумкин, аммо мувозанат йўқолса, тизим издан чиқади.

Қиймат учун кураш

Йиғилишда автомобилсозлик соҳаси алоҳида тилга олинди. Юртимизда йилга 650 минг дона автомобиль ишлаб чиқариш қувватига эга 4 та йирик корхона мавжуд. Бу йил ишлаб чиқаришни 510 мингга етказиш вазири фақат қўйилди. Шунингдек, 300 дан зиёд маҳаллий корхона билан кооперация асосида яна 763 та детални маҳаллий ишлаб чиқариш режалаштирилмоқда. Бу рақамлар шунчаки sanoat статистикаси эмас. Автомобилсозлик — кўп тармоқли занжир. У металлургия, кимё, электроника, логистика ва хизматлар соҳасини бирлаштиради. Демак, бу ерда гап фақат автомобиль сони эмас, балки бутун sanoat экотизими ҳақида бормоқда. Агар деталлар маҳаллийлашса, қўйилган қиймат мамлакат ичиде қолади. Агар кооперация чуқурлашса, кичик ва ўрта бизнес sanoat занжирига боғланади. Шу нуқтага назардан, 763 та янги деталь бу — импортни қисқартириш эмас, иқтисодий мустақиллигини мустаҳкамлаш қадами.

Аҳоли талабини рағбатлантириш учун автокредит ставкаларини пасайтириш ва ҳажмини ошириш вазири фақат қўйилди. Бу ерда нозик мувозанат бор. Талабни сунъий рағбатлантириш қисқа муддатда ишлаб чиқаришни ошириши мумкин. Лекин молиявий барқарорлиқни ҳисобга олмасдан қилинган қадим инфляция ёки қарз юки ортишига олиб келиши эҳтиомдан холи эмас. Шунинг учун кредит сисмати реал даромадлар динамикаси ва бозор имкониятлари билан уйғун бўлиши шарт. Иқтисодиётда талаб ва тақвиф мувозанати бузилса, ўсиш барқарор бўлмайди.

Йиғилишда инвестиция сисматини тубдан қайта қўриб чиқиш масаласи ўртага ташлан-

рақам тизимдаги бошқарув нуқсонларини кўрсатади. 165 миллиард долларлик 377 та стратегик лойиҳани алоҳида назорат олиш режаси эса шундан хулоса чиқарилганини аниқлатади. Чунки катта инвестиция — катта масъулият.

Умуман олганда, бу кўрсатмалар бир нарсани аниқлатади: иқтисодий сисбат энди “кўпроқ жалб қилиш” эмас, “тўғри йўналтириш” босқинчиқа ўтмоқда. Sanoat ва инвестиция масаласида асосий кураш ҳажм учун эмас, қўйилган қиймат учун кечади. Қиймат мамлакат ичиде яратилса ва ташқи бозорга

ди. Жорий йил 50 миллиард доллар хорижий инвестиция жалб қилиш режаси белгилаб қўйилди. Лекин бу ерда энг муҳим жиҳат кўйилмоқда, сифат. Янги лойиҳалар, биринчи навбатда, юқори қўйилган қийматли, экспортбоп маҳсулот ишлаб чиқариши, ресурслардан самарали фойдаланиши ва юқори даромадли иш ўринлари яратиши кераклиги таъкидланди.

Бу ёндашув инвестицияга қараш ўзгараётганини кўрсатади. Илгари инвестиция ҳажми асосий кўрсаткич бўлган, энди эса унинг иқтисодиётга қанча қиймат қўшаётгани ҳал қилувчи мезонга айланмоқда. Чунки паст қўйилган қийматли лойиҳалар кўп иш ўрни яратиши мумкин, аммо узоқ муддатда рақобатбардошлиқни таъминламайди.

Вазирлар ва ҳокимлардан ҳар бир лойиҳанинг бозори, экспорти, қўйилган қийматли ва яратадиган иш ўринлари бўйича чуқур таҳлил талаб қилиниши ҳам шу нуқтага назардан муҳим. Инвестиция қурилиши бошласан эмас, балки маҳсулотни бозорга олиб чиқишдир. Лойиҳа унга тушди дегани, у иқтисодиёт учун қиймат яратди дегани эмас. Қиймат маҳсулот сотилганда, экспорт қилинганда ва даромад келтирилганда юзага чиқади.

Шу маънада “Ягона миллий лойиҳа бошқаруви” платформасини жорий этиш режаси билдирилди. Лойиҳани ишга тушгандан кейин уч йил давомида мониторинг қилиш механизми масъулиятни чуқурлаштиришидир. Чунки кўп ҳолларда муаммо лойиҳани бошлашда эмас, унинг барқарор ишланиши таъминлашда юзага чиқади. Назорат тизими бўлмаса, инвестиция рақамда қолиб кетиши мумкин. Утган йили 55 та йирик лойиҳа ташкили муаммолар сабаб кечиккани қайд этилди. Бу

Бироқ қурилиш ҳажмини оширишнинг ўзи етарли эмас. Сифат, шаффофлик ва самардорлик ҳал қилувчи аҳамиятга эга. Шу нуқтага назардан, худудлардаги “Ягона бюрократия хизмати” инжиниринг компаниялар назоратини кучайтириш, айрим худудларда хусусий секторни жалб қилиш ташаббуси рақобат ва жавобгарлик муҳитини кенгайтиришга қаратилган. Давлат бюрократия катта бозор, лекин у самарали бошқарилмаса, ресурс исрофига айланиши мумкин.

Энергия тежамкорлиги ва маҳаллий маҳсулот сисмати

Энергия самардорлиги бўйича берилган кўрсатмалар эса иқтисодий сифатни оширишга қаратилган стратегик йўналишидир. Кичик ва ўрта корхоналарнинг энергия истеъмоли катта улушини ташкил этиши ҳисобга олиниб, улар учун алоҳида тизим жорий этиш ва уч йиллик дастур ишлаб чиқиш белгилангани муҳим қадам. 2026 йилда 100 миллион куб метр газ ва 500 миллион киловатт-соат электрни тежаш режаси оддий иқтисод эмас. Бойси, энергия тежаш — ишлаб чиқаришни қисқартириш эмас, балки самардорлиқни ошириш. Агар корхона камроқ энергия сарфлаб, худди шу ҳажмда ёки ундан кўпроқ маҳсулот ишлаб чиқара оلسа, унинг таннархи пасаяди, рақобатбардошлиги ортади. Демак, энергия сисмати sanoat сисмати билан узвий бўлиши шарт.

Умуман олганда, бу қарорлар бир жиҳатни кўрсатади: иқтисодий ўсиш эндиликда фақат ҳажм ортиши билан эмас, ресурслардан оқилона фойдаланиш билан баҳоланмоқда. Ташқи келишувлар географияни кенгайтирса, ички интизом барқарорлиқни таъминлайди. Иқтисодиётнинг мустаҳкамлиги айнан шу икки омил — ташқи оқчилик ва ички самардорлик ўртасидаги мувозанатга боғлиқ.

Республикамиздаги 917 мингта ёритиш чирокнинг йилга 330 миллион киловатт-соат электр сарфлаётгани, кундуз кунчи ҳам ёниқ қолиш ҳолатлари учраётгани қайд этилди. Бу рақамлар фақат статистика эмас, у иқтисодий энергиянинг самарасиз сарфланиши ва технологияларнинг қўлланишини кўрсатади. Энергия иқтисодиётда ҳар бир киловатт стратегик корхоналарга ҳар бир соҳада харажатларни белгилайди.

Маъсул таҳлилларга ёритиш устунлигига кичик қуёш панели, батарея ва кун ёришишига қараб ўзи ўчиб-ёнадиган датчик ўрнатиш топширилди. Бу қарор оддий “тежаш” чораси эмас, балки иқтисодиётда технологик трансформациянинг намунаси: ҳар бир ресурсдан оқилона фойдаланиш, самардорлик ва барқарорликка интилиш. Шунингдек, бундай янги ёндашув шаҳар муҳитида ҳам ижтимоий ва экологик самарани оширади, чунки энергия тежаш фақат иқтисодий кўрсаткич эмас, экологик масъулиятнинг белгиси ҳамдир.

Маҳаллий маҳсулотлар улушини ошириш масаласи алоҳида муҳокама қилинди. Қайд этилганидек, давлат харидларининг умумий ҳажми 300 триллион сўм бўлиб, унда маҳаллий маҳсулотлар улуши 68 фоизга етган. Тадбиркорлар томонидан эса бюрократия ва эски қарашлар — “чет элники сифатлироқ” фикри ҳануз сақланиши айтиб ўтилди. Бу эса ички бозорда самардор рақобатни чеклайди, маҳаллий ишлаб чиқарувчиларни рағбатлантиришга тўсиқ бўлади.

Йиғилишда вазирлар, тармоқ раҳбарлари ва ҳокимларга топшириқ берилди: ҳар бир лойиҳа, тендер, қурилиш ва ҳомашё таъминоти босқинчиқа маҳаллий маҳсулот улу-

шини ошириш учун шахсан жавобгарлик олиши. Бу ёндашув шунчаки кўрсаткичларга эришиш эмас, балки давлат харидларини иқтисодий ва стратегик инструмент сифатида самарали қўллаш демакдир.

Шу нуқтага назардан қараганда, энергия самардорлиги ва маҳаллий маҳсулот сисмати — иқтисодий барқарорлиқнинг икки томони. Биринчи ресурсларни тежаш, иккинчиси ички бозорни мустаҳкамлайди. Агар бу икки механизм уйғунлашса, иқтисодий ўсиш фақат ҳажмда эмас, сифатида ҳам намоён бўлади.

Иқтисодий ўсишни ташқи бозорлар ҳисобига таъминлаш масаласи алоҳида йўналиш сифатида кўрилди. Давлатимиз раҳбари таъкидлаганидек, “ички бозордаги талабнинг ўзи билан юқори иқтисодий ўсишни таъминлаб бўлмайди”. Чунки ички талаб бир нуқтада чекланади, ундан ортиқ эса стратегик ўсишни таъминламайди. Шу боис, янги маҳсулотлар ва янги бозорлар — иқтисодий ривожланишнинг ҳал қилувчи драйвери ҳисобланади.

Утган йили экспорт 22 фоиз ўсиб, 24 миллиард долларга етган бўлса-да, кўп раҳбарлар эски иш услубидан воз кеча олмаётгани мисоллар билан кўрсатилди. Бу иқтисодий таъминланган икки томонини очиб беради: бир томондан, кўрсаткичлар ўсиши самарали; иккинчи томондан, янги технология ва бозор стратегиялари қўлланилмаса, юқори ўсиш барқарор бўлмайди. Шу нуқтага назардан, эндиликда экспорт талаби фақат ҳажм эмас, янги маҳсулот ва янги бозорларга ҳам боғланган. Бу иқтисодиётда сифат ва ҳажмнинг уйғунлиги, барқарор ўсишнинг шартидир.

Ички бозорни барқарорлаштириш алоҳида муҳим вазири фақат. Январ ойида йиллик инфляция 7,2 фоизни ташкил этгани, унинг 45 фоизи озиқ-овқат маҳсулотлари ҳисобига, айниқса, 13 фоиз гушт нархи орқали шаклангани қайд этилди. Бу рақамлар инфляция ҳам иқтисодий сисматга боғлиқ жараён эканини кўрсатади. Шу боис, тармоқ бозорлари ҳамда меҳнат унумдорлиги марказига ички ва ташқи хатарларни олдиндан аниқлаш, туман ва шаҳар бозорларини ҳар ҳафта таҳлил қилиш, талаб прогнозини шакллантириш, ҳар чоракда асосий озиқ-овқат маҳсулотлари балансини ишлаб чиқиш вазири фақат юқорида.

Шу нуқтага назардан қараганда, ташқи бозорларни кенгайтириш ва ички нарх

барқарорлигини таъминлаш иқтисодий ўсишнинг бир-бирига боғлиқ икки устунидир. Агар экспортда янги стратегиялар йўлга қўйилса ва ички бозорда тартиб сақланса, иқтисодий ривожланиш барқарор бўлади.

Нарх барқарорлиги ва даромад

Йиғилишда қишлоқ ҳўжалиги соҳаси алоҳида эътиборга олинди. Давлатимиз раҳбари таъкидлаганидек, ички нарх барқарорлиги ва аҳоли даромадларини таъминлашда қишлоқ ҳўжалиги стратегик аҳамиятга эга. Нархларнинг кескин қўрилиши иқтисодий кўрсаткичларга таъсир қилиб, ижтимоий барқарорлик ва аҳоли ишончини ҳам синайди.

Гўшда импортта қарамлиқни қисқартириш учун озуқа базасини мустаҳкамлашга қаратилган ҳаракатдир. Қишлоқ ҳўжалиги соҳасида ҳар бир гектар, ҳар бир тонна маҳсулот фақатгина ҳосил эмас, у орқали аҳоли даромади ва импортни қисқартириш имконияти ҳам яратилади. Шу нуқтага назардан, озуқа базасини кенгайтириш ички иқтисодиёт, нарх ва таъминот мувозанатини қуришни таъминлайдиган инструментдир.

Шунингдек, картошка маҳсулоти мисоли ҳам аҳамиятга олинди. Утган йили 772 минг тонна картошка импорт қилинган бўлса, жорий йилда 4,5 миллион тонна ҳосил олиш вазири фақат қўйилди. Бу импортга қарамлиқни қисқартириш, ички бозорда нархларни барқарорлаштириш ва аҳолига арзон маҳсулот тақдим этишга қаратилган комплекс чорадир.

Бир сўз билан айтганда, юртимиз иқтисодий сисмати энди фақат ҳажм ва кўрсаткичларни оширишга эмас, тизимни барқарорлаштириш, ресурслардан оқилона фойдаланиш ва қўйилган қиймат яратишга қаратилган стратегик йўналишга ўтмоқда. Йиғилишда таъкидлаганидек, иқтисодий ўсишнинг сифати ва давомийлиги бошқарувнинг самардорлигига, ички ва ташқи бозорлардаги мувозанатга, энергия ва меҳнат унумдорлигига боғлиқ. Ташқи инвестициялар ва янги бозорлар иқтисодий диверсификацияни таъминласа, ички нарх барқарорлик, маҳаллий маҳсулотлар улуши ва энергия самардорлиги барқарор ўсишнинг мустаҳкам пойдеворини яратлади.

Қишлоқ ҳўжалиги, sanoat ва хизматлар соҳасидаги стратегик чоралар кўрсатилди, иқтисодиёт нафақат кўпроқ ишлаб чиқаришни, балки ҳар бир ресурсдан максимал қиймат олишни максат қилади. Маҳаллийлаштириш, энергия тежаш, рақамлаштириш

ва инновациялар жорий этилиши иқтисодий тизимнинг самардорлигини оширади, ташқи бозорлар билан рақобатбардош позицияларни мустаҳкамлайди. Шу боис, мамлакатнинг иқтисодий ўсиши эндиликда оддий статистика эмас, балки стратегик онг ва тизимли мувозанат натижадир. Барқарор иқтисодиёт ялпи ички маҳсулот ҳажми, ресурслардан оқилона фойдаланиш, сифатли бошқарув ва узоқ муддатли барқарорлиқнинг бирлашган натижасидир. Умуман олганда, келажакдаги иқтисодий муваффақиятлар экспортни кенгайтириш ва ички бозорни тартибга солиш, самарали бошқарув, инновациялар ва қўйилган қиймат яратиш орқали шакланади.

Ёшларга оид давлат сиёсати — амалда

ВАЗИФАМИЗ — ЮҚОРИ МАЛАКАЛИ МУЎАНДИСЛАР ТАЙЁРЛАШ

Камолхон КАРИМОВ,
Тошкент давлат техника университети хузуридаги илмий даражалар берувчи илмий кенгаш раиси, техника фанлари доктори, профессор

Бошланиши 1-бегда

Бугун эса илм-фан йўлига кириб, илмий изланишлар қилётган ёшларимиз йўлига ҳеч ким гов бўлолмайди, аксинча, улар учун алоҳида имтиёз, рағбат ва кўплаб имкониятлар мўжайё. Жумладан, Президентимиз илк бор БМТ Бош Ассамблеяси минбарига туриб ёшлар сиёсати масаласини кўтариб чиққани ва бу ташаббус жаҳон ҳамжамияти томонидан катта эътирофга сазовор бўлганини таъкидлаш керак. Жорий йил Тошкентда Жаҳон ёшларининг тинчлик сари ҳаракати Бош қароргоҳи ташкил этилиши, Самарқанд шаҳрида Ёшлар парламенти аъзоларининг 12-глобал конференцияси ўтказилиши каби қатор ташаббуслар ушбу жараённинг барқарор ва давомли эканидан дарак.

Ёшлар билан бу сафарги очик мулоқотда белгилаб берилган устувор вазибалар Учинчи Ренессанс ижодкорлари ва бунёдкорларининг келажакка парвозини таъминлайдиган фундаментал асосга эга. Уларни кўллаб-қувватлаш, билим олиши, замонавий касб-ҳунар эгаллаши, тадбиркорлик ва инновацион фаолият билан шуғулланиши учун кенг имконият яратишга замин ҳозирланмоқда. Хусусан, “Келажакка қадам” дастури олий таълим муассасалари профессор-ўқитувчилари зиммасига ҳам катта масъулият юклайди. Чунки олдимизда Ўзбекистон тараққиётини таъминлайдиган юқори малакали муҳандислар тайёрлаш учун фундаментал ва умуммуҳандислик фанларини чуқур ўзлаштирган билимли, ташаббускор ва рақобатбардош кадрларни етказиб бериш вазибаси турибди. Бу эса,

ўз навбатида, таълим тизими самарадорлиги ва ишлаб чиқаришининг аниқ мақсадларига йўналтирилгани билан бевосита боғлиқ.

Шу ўринда яқин ўтмишга қайтиб, бир воқеани эсламоқчиман. 2016 йил 15 июнь кунин Тошкент давлат техника университетининг кенгайтирилган илмий кенгаши ўтказилди. Ўшанда Ўзбекистон Республикаси Бош вазири вазибасида ишлаётган Президентимиз Шавкат Мирзиёев қатнашди. Йиғилишда техника фанлари соҳасида олий малакали илмий ва илмий-педагог кадрлар тайёрлашни янада такомиллаштириш масалалари бўйича ўз тақлиф-мулоҳазаларини билдирдим. Шунда у киши менга — илмий

даражалар берувчи илмий кенгаш раисига қуйидаги муҳим топшириқни берган эди: “Менга битта фан докторини тайёрлаб берингки, у дунё олимлари билан бемалол бўйлаша оладиган олим бўлсин”. Аини кунга келиб, олийгоҳимизда ҳудди шундай юқори салоҳиятчи авлод камол топаётганига асло шубҳам йўқ.

Орадан бирмунча вақт ўтгач, Президентимизнинг илмий даражалар беришининг икки поғонали тизимига ўтишга доир қарори чиқди. Яъни, аввало, тегишли фан соҳасида фалсафа доктори (PhD) ва фан доктори (DSc) диссертацияларини тайёрлаш ва химояларини ўтказиш лозим. Шундан кейин илмий даража олиш учун изланувчиларга талаблар ҳам кучайди. Илмий кенгашимиз техника фанларига ихтисослашган. Шундан келиб чиқиб, тадқиқотчиларимиз ва илмий раҳбарларига қатор муҳим талаблар қўйилди. Ўтган даврда кенгашимизда 150 дан ортққ фалсафа ва фан доктори диссертациялари ёқланди. Олимларимизнинг илмий ишлари ва монографиялари жаҳонда импакт фактори юқори

бўлган журналлар ҳамда тўпламларда чоп этилди. Кўплаб устозларимиз дунёнинг етакчи 1000 талигига кирувчи университетлари билан ҳамкорликда илмий изланишлар олиб бориб, маърузалар қилмоқда. Ёш олимларимиз ҳам техника ва технологияси ривожланган мамлакатларда ўқиб, ҳамкорликда илмий тадқиқотлар ўтказишти.

Шунингдек, бугун Тошкент давлат техника университети халқаро таълим майдонида интеграция жараёнини чуқурлаштириш, илгор хорижий тажрибани жорий этиш ҳамда рақобатбардош юқори малакали мутахассислар тайёрлаш мақсадида дунёнинг нуфузли олий таълим муассасалари билан қўшма ҳамда дуал таълим дастурларини фаол амалга ошириб келмоқда. Университет қатор нуфузли хорижий таълим муассасалари билан 2+2 ва 1+1 формаларидаги қўшма таълим дастурлари орқали талабаларга халқаро мезонларга мос таълим олиш, икки томонлама дипломлар ва амалий тажрибага эга бўлиш имконини берди. Беларусь давлат технологиялар уни-

верситети, Беларусь миллий техника университети, Москва энергетика институту каби олийгоҳлар билан ҳамкорлик шулар жумласидан.

2024/2025 ўқув йилидан эътиборан, дуал таълим шаклида ҳамкорлик қилувчи корхоналар сонини кенгайтириш масаласига ҳам алоҳида эътибор қаратилди. Хусусан, Ўзбекистон технологик металлургия комбинати, “Veolia Energy Tashkent”, “Zavod NVA” каби корхоналарда ўқув йили давомида талабаларнинг амалиётини дуал таълим тизими асосида йўлга қўйилди.

2023-2025 йилларда эса “Uzbekistan-GTL”, Тошкент металлургия заводи, Тошкент труба заводи, Олмалик кон-металлургия комбинати, Навоий кон-металлургия комбинати, “Худудий электр тармоқлари”, “Зарафшон электр шаомол станцияси”, “AgroTechKlaster”, “ENTER STEEL”, Ўзбекистон техник жиҳатдан тартибга солинш агентлиги, “ADM Jizzakh”, “BYD Uzbekistan” каби корхона ҳамда заводлар билан ҳамкорликда дуал таълим йўлга қўйилган. Профессор-ўқитувчиларнинг ишлаб чиқаришдаги стажировкаси ҳамда корхона-

Самарқанд агроинновациялар ва тадқиқотлар институтида Италиянинг Тушиа университети билан ҳамкорликда қўшма кампус ишга тушди. Мазкур ташаббус ўтган йилнинг 28-29 май кунлари Президентимиз Шавкат Мирзиёев ва Италия Бош вазири Жорж Мелонининг Самарқандда бўлиб ўтган учрашувида илгари сурилиб, икки давлат ўртасидаги илм-фан, таълим соҳасидаги ҳамкорликнинг янги йўналиши сифатида белгиланган эди. Шундан сўнг Ўзбекистон Кишлоқ хўжалиги вазиблиги ва Италиянинг Тушиа университети ўртасида расмий келишув имзоланди. Бугун ушбу ташаббус амалда.

Шавкат ҲАСАНОВ,
Самарқанд агроинновациялар ва тадқиқотлар институти ректори, профессор

Келишувга қўра, институтимизда икки бакалаврият ва икки магистратура йўналишида қўшма таълим дастурлари йўлга қўйилди. Жумладан, бакалаврият босқичида агрономия, озиқ-овқат технологияси таълим йўналишлари, магистратура босқичида эса органик деҳқончилик ва биоиктисодиёт (циркуляр иқтисодиёт) мутахассисликлари ташкил этилди.

Ривожланган мамлакатларнинг олий таълим тизимида қўшма кампус лойиҳаси ҳам мавжуд. Республикаимизда эса хорижий олий таълим муассасасининг қўшма кампуси илк бор йўлга қўйилди. Хорижий олий таълим муассасаси филиалидан қўшма кампуснинг фарқли жиҳати шундаки, у юридик шахс мақомида бўлмайди. Аммо ҳамкор муассаса билан биргаликда келишув асосида кадрлар тайёрлаб, қўшма лойиҳаларни амалга оширади.

Қўшма таълим дастури халқаро стандартлар, икки томонлама ўқув режалари ва ўқитиш методикалари асосида кеади. Талабалар ўқини жараёнида икки давлатдаги таълим муассасаларида навбатма-навбат тахсил олиши, ўқув дастури якунига қўра эса ҳар икки олий таълим муассасаси томонидан тан олинандиган диплом берилиши белгиланган. Қўшма кампус Ўзбекистон аграр таълим тизими ривожига янги босқични бошлаб бериб, мамлакатимиз ёшларига дунё даражасида билим олиш ва халқаро тажрибага эга бўлиш имкониятини тақдим этади. Шунингдек, талабаларга Италияда амалиёт ўташ, халқаро илмий тадқиқотларда иштирок этиш ва академик тажриба алмашишга шароит яратяди.

Ушбу кампусда тахсил олаётган талабаларга дарслар маҳаллий ўқитувчилар қаторида италиялик профессор-ўқитувчилар томонидан тўғридан тўғри ҳамда онлайн тарзда ўтилади. Қолаверса, институтимиз Италиянинг бошқа олий таълим муассасалари билан ҳам ҳамкорликни ривожлантирмоқда. Масалан, жорий йилнинг 18-19 февраль кунлари

Италия билан алоқалар олий таълим тизимида ҳам мустаҳкамланаётганини англатади

Ҳамкорлик

Рим шаҳрида Италия — Ўзбекистон олий таълим муассасалари ректорларининг II форуми бўлиб ўтди.

Форумда Италия Университетлар ва тадқиқотлар вазиблиги, Ўзбекистон Олий таълим, фан ва инновациялар вазиблиги, CRUI — Италия университетлари ректорлари конференцияси, шунингдек, икки давлатнинг етакчи олий таълим муассасалари раҳбарлари

ва вакиллари иштирок этди. Дастур доирасида ялпи мажлис, қўшма илмий танлов натижаларини тақдим этиш, голиб лойиҳаларни эълон қилиш ҳамда икки томонлама келишувларни имзолаш маросимлари ўтказилди.

Шунингдек, форум доирасида Самарқанд агроинновациялар ва тадқиқотлар институти ҳамда Италиянинг Тушиа, Пиза ва Падуа университетлари билан истиқболли ҳамкор-

“ Қўшма кампус Ўзбекистон аграр таълим тизими ривожига янги босқични бошлаб бериб, мамлакатимиз ёшларига дунё даражасида билим олиш ва халқаро тажрибага эга бўлиш имкониятини тақдим этади.

лик ўрнатилди. Жумладан, Тушиа университети билан “GREEN-ESG: Strengthening ESG & Sustainability Reporting Capacities for Smart and Resilient Agro-Industries” мавзусидаги лойиҳа, томонлар ўртасидаги институционал ҳамкорликни янада мустаҳкамлаш, Erasmus+, Horizon Europe, PRIMA ва бошқа халқаро молиялаштириш дастурлари доирасида қўшма лойиҳа-тақлифларни ишлаб чиқиш, тизимли

даги муаммолар асосида илмий тадқиқотлар ўтказиши бўйича ижобий натижаларга эришилган. Масалан, Навоий кон-металлургия комбинатида қатор кафедраларимиз филиали мавжуд. Навоий машинасозлик заводида эса ТДТУ хузуридаги илмий даражалар берувчи илмий кенгаш учун алоҳида жой ажратилган. У ерда 5 нафар таянч докторантимиз ишлаб чиқариш муаммолари билан узвий боғланган ҳолда илмий ишнини бажармоқда. Корхона кафедраларининг ўқув жараёнида қўллаш учун 24 турдаги маҳсулот намуналари ва қопин ашёларини беғараз берган. Узаро хўжалик шартномалари асосида жами 5 миллиард сўмликдан зиёд иқтисодий самарадор 16 та янги технология ишлаб чиқаришга йўналтирилган. Шунингдек, “Олмалик кон-металлургия комбинати” акциядорлик жамияти билан тузилган хўжалик шартномалари асосида 2 миллиард сўмликдан ортққ иқтисодий самарага эга 9 та, Ўзбекистон металлургия комбинати билан эса жами 4,5 миллиард сўмлик 14 та янги технология ишлаб чиқаришга жорий этилди.

Мазкур ижобий натижалар билан бирга илмий кенгаш фаолиятида айрим камчиликлар ҳам мавжуд. Хусусан, машинасозликда материалшунослик, қўймачилик, металлургия термик ва босим остида ишлов бериш, қора, рангли ва ноёб металлургия-металлургия, камб, нодир ва радиоактив элементлар технологияси, механизмлар ва машиналар назарияси, шунингдек, машина деталлари ихтисосликлари бўйича ёқланган диссертацияларнинг аксариятида илмий натижалар ишлаб чиқаришга тавсия этилган корхоналарнинг аклари мавжуд ва иқтисодий самарадорлик ҳам кўрсатилган. Шунга қарамай, молиявий тушум бўлмаган. Тадқиқотчилар хулосасига қўра, ишлаб чиқариш корхоналари тушумлар бўйича имконияти чегараланганини таъкидламоқда. Илмий кенгаш раҳбарияти ва илмий раҳбарлар корхоналарга бориб, бу масалаларни ҳал этиш устида ишлаяпти. Лекин ҳамма оғирликни тадқиқотчиларга ташлаб қўйиш ҳам яхши амалиёт эмас. Буни бартараф этиш учун илмий кенгаш раҳбариятининг фаолигини ошириш шар.

На бир камчилик, конструкциялар материалларга ишлов бериш технологиялари ва ускуналари ихтисослигидан ҳозиргача бирорта ҳам диссертация ёқлангани билан боғлиқ. Вақоланки, ушбу ихтисосликка ҳар йили таянч докторантурага қабул бўйича имтиҳонлар ўтказилиб, мустақил тадқиқотчилик номоздлар тавсия этилмоқда. Мазкур муаммоларни ҳал этиш учун университетнинг тегишли бўлимлари, деканатлар ва кафедралар ҳамжиҳатликда ишларни фаоллаштириши лозим.

Умуман олганда, ютуқлар ҳам, камчиликлар ҳам ўзимизники — мана шу ҳалқ, шу ватанга дахлдор. Асосийси, ҳар қадамимиз, ҳар бир хатти-ҳаракатимизда буни ёдда тутсақ, бас. Биз — профессор-ўқитувчилар, устоз-мурабийлар юқори малакали кадрларни тайёрлашда, биринчи галда, уларни кўллаб-қувватлаб, салоҳиятини намоеён этишига имкон қадар яхшироқ шароит яратишимиз ва бу борада давлатимиз раҳбарининг топшириқларини дастуриламал қилиб олишимиз зарур. Таълим-тарбия сифатини янада ошириш, хорижий олий технологияларини жалб қилиш, замонавий лабораториялар ва коркорнинг марказлари фаолиятини кенгайтириш устувор вазибамиз бўлиб қолмоғи лозим. Шундангина ёшларимиз халқаро доирада “Мен Ўзбекистон фарзандиман”, деб гуруру билан ўз илмий ишларини маъруза қилаётган ва улар жаҳон илмий ҳамжамияти томонидан эътироф этилаётган бир паллада “Бу ишларда менинг ҳам ҳиссам бор”, дея фахрлинига маънавий ҳаққимиз бўлади.

илмий тадқиқот ҳамда қўшма илмий ташаббусларни йўлга қўйишга келишиб олинди. Талабалар, профессор-ўқитувчилар ва маъмурий ходимларнинг академик мобилигини, қўшма кампус доирасида таълим дастурларини кенгайтириш, кишлоқ хўжалиги, озиқ-овқат тизимлари, инновация, рақамли трансформацияни илгари суриш каби мақсадларни қамраб олган битим имзоланди. Бундан ташқари, институтимиздаги қўшма кампусда грант асосида “Sendvich PhD” курси ташкил этилаётган бўлди.

Пиза университети билан “Farm2App — даладан дастурхонгача: барқарор озиқ-овқат таъминоти занжирини такомиллаштириш ва ўқитиш учун ўйинга асосланган рақамли ёндашувлар ҳамда инновацион экотизим” мавзусидаги грант лойиҳани амалга ошириш бўйича келишувга эришилди. Лойиҳа икки давлат томонидан молиялаштирилди.

Падуа университети ҳамда Италия миллий тадқиқотлар маркази билан муайян лойиҳани грантга қайта тақдим этиш ва қўшма ишчи гуруҳ ташкил этиш бўйича келишувга эришилди.

Форум доирасида институтимиз битирувчиларининг Тушиа университетидаги ўқини жараёни, илмий фаолияти ва яшаш шароити билан танишдик. Ҳозир мазкур университетнинг магистратура босқичида Кишлоқ хўжалиги вазиблиги гранти асосида 5 битирувчимиз тахсил олмақда.

Сафар доирасида Тушиа университетида қўшма кампус доирасида янги таълим йўналишларини очиб, қўшма PhD дастурини йўлга қўйиш, Erasmus+, Horizon Europe ва бошқа халқаро дастурлар доирасида қўшма лойиҳалар тайёрлаш, академик мобиликни кенгайтириш масалалари муҳокама қилинди.

Музокаралар натижасида 2026 йил март ойида қўшма таълим йўналишларига қабул эълон қилиш, 2026 йил якунига қадар қўшма докторлик дастурини ишга тушириш, профессор-ўқитувчилар мобилиги борасида янги келишув имзолаш ва илмий лойиҳалар бўйича қўшма ишчи гуруҳ тузишга келишилди.

www.yuz.uz

yuz.uznews

yuz_off

yuz.uz_news

“ЎША КҮННИ ҲАМОН ҚУВОНЧ БИЛАН ЭСЛАЙМАН”

Ўзбекистон халқ ёзувчиси Одил Ёқубовнинг ТУРМУШ ЎРТОҒИДАН ДИЛ ИЗҲОРИ

Орипов ҳамда Ўзбекистон халқ ёзувчиси Ўткир Ҳошимов таваллудларининг 85 йиллигини кенг нишонлаш бўйича чора-тадбирлар дастурини ишлаб чиқиш вазифаси топширилган.

Ўзбекистон халқ ёзувчиси Одил Ёқубовнинг турмуш ўртоғи Марям она Ёқубова-Шариатуллаева юқоридagi фармон муносабати билан муҳбиримизга куйидагиларни гапириб берди:

— Тўғриси айтман, ушбу фармон ҳақида эшитганимда бошим осмонга етди. Фурсатдан фойдаланиб, бунинг учун давлатимиз раҳбарига чуқур миннатдорлик билдираман.

Ешим бир кам тўқсонда. Одил Ёқубов билан салкам олтмиш йил бирга яшадик. Кўплаб асарлари қандай яратилганига гувоҳман, аксарият ҳикоя, қисса ва романларнинг биринчи ўқувчиси, биринчи муҳаррири бўлганман.

Яшириб нима қилдим, “Улугбек хазинаси”, “Кўҳна дунё”, “Диёнат” каби дунё тан олган романлар яратган, асарлари 50 дан ортқ тилга таржима қилинган, кўп йиллар давлат ва жамоат арбоби бўлган ёзувчининг номи наҳотки унутилиб кетса, деган фикрлар асримиз бошида хаёлимни тарқ этмай кўйганди.

Лекин кутилмаганда 2019 йилнинг 7 март куни Президентимиз мени — марҳум Одил Ёқубовнинг бевақоси Халқаро хотин-қизлар байрами арафасида юксак давлат мукофоти — “Дўстлик” ордени билан мукофотланди. Ордени олаётган пайтанда кўзимдан тинмай қувонч ёшлари оқарди. Буни кўрган давлатимиз раҳбари “Одил ака дунё танийдиган, буюк асарлар яратган ёзувчи эди. Сиз шу асарларнинг яратилишига ҳисса қўшгансиз, у кишига шарафит яратиб бергансиз, илҳомлантиргансиз. Биз шуни эътироф этганим зарур деб топдик. Келажакда у кишига ва яратган асарларига, меросига бундан ҳам катта эътибор берилади. Чунки Одил ака шу диёрдан чиққан буюк аломатлари ўз асарлари билан дунёга таътир адиб эди”, дегани ҳали-ҳамон қулоғим остида жаранглаб турибди.

Бу юксак мукофотни Президентимизнинг ўзи топширган фақат мени эмас, кўпчиликни ҳайратга солди. Буни адабиётга, китобга, марҳум ёзувчи ва шоирлар руҳига ҳурмат, эътибор, эътироф, эҳтиром намунаси деб билдим. Мени

бу мукофот билан нафақат ёзувчи ва шоирлар, санъат ва маданият аҳли, балки адибнинг мухлислари — оддий китобхонлар ҳам чин дилдан чиққан буюк аломатлари ўз асарлари билан дунёга таътир адиб эди”, дегани ҳали-ҳамон қулоғим остида жаранглаб турибди.

Бу ҳақида хабар топган марҳум турмуш ўртоғимнинг Қозғоғистон ва Қирғизистондаги ёзувчи дўстлари, шоғирдлари ҳам кўпчилигини ҳайратга солди. Буни адабиётга, китобга, марҳум ёзувчи ва шоирлар руҳига ҳурмат, эътибор, эътироф, эҳтиром намунаси деб билдим. Мени

Мухтор Шохонов ҳайратга тушганини яширмади. У “Вафот этиб кетганимдан кейин давлат раҳбари томонидан бизнинг бевақоси хам шундай эътибор ва эҳтиром кўрсатилса, қани эди...”, дебди.

Шу ўринда яна бир нарсани алоҳида таъкидлаб ўтмасам бўлмас. Тўқсонинчи йилларнинг бошида Одил ака Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридида Атамашунослик қўмитаси расми эди. Уша пайтда газета ва журналларда, одамлар ўртасидаги мулоқотларда ҳам

“**ЕШИМ БИР КАМ ТЎҚСОНДА. ОДИЛ ЁҚУБОВ БИЛАН САЛКАМ ОЛТМИШ ЙИЛ БИРГА ЯШАДИК. КЎПЛАБ АСАРЛАРИ ҚАНДАЙ ЯРАТИЛГАНИГА ГУВОҲМАН, АКСАРИЯТ ҲИКОЯ, ҚИССА ВА РОМАНЛАРИНИНГ БИРИНЧИ ЎҚУВЧИСИ, БИРИНЧИ МУҲАРРИРИ БЎЛГАНМАН.**

гўё она тилини хорижий сўзлардан тозалаш баҳонасида районий ноҳия, университетни дорилфунун, факультетни куллет, самолётни тайёра, аэропортни тайёрагоҳ каби сўзлар билан аташ анъанага айлана бошлади. Бу тилга бепасандликдан бошқа нарсаси эмади, албатта. Шунинг учун қўмита ташкил этилганди.

Уша кунларнинг бирида Одил ака уйга уч-тўрт дўсти билан кириб келди. Қайфияти жуда аъло эди. Билсам, уша кун қўмита аъзолари пойтахтимизнинг Мирзо Улугбек тумани ва ҳудудда жойлашган қорхоналарда ўзбек тилининг қўлланиши бўйича ўрганиш ўтказган экан. Қайфияти аълолигининг сабабини сўраганим, турмуш ўртоғим: “Туман ҳокими Шавкат Мирзиёев қилаётган ишларни кўриб, тўғриси, хурсанд бўлди. Ёш, ишчан ва ўта зиёли йигит экан. Иши бошидан ошиб-тошиб ётган бўлса-да, ўзбек тилининг таъбиқ қилинишини ўз назоратига олибди. Қани энди, шундай ишчан ҳокимлар Ўзбекистонда кўпроқ бўлса”, деди.

Худди шундай ҳолат 1997 йилда Жиззах вилоятига бориб келганидан кейин яна қайтарилди. Уша пайтда вилоятда ҳозирги давлатимиз раҳбари ҳоким эди. Демократикани, Шавкат Мирзиёев қаерда ишлаганини, ҳамиша тил, адабиёт, санъат, маданият, маънавият раҳамоси, жонқуяри бўлиб келган, китоб тарғиботи билан шуғулланган. Энг қувончарлиси, бугун шу хайрли анъана мамлакатимиз бўйлаб давом этмоқда. Буни фақат ўзбекистонликлар эмас, дунё эътирофи эътият.

Одил ака қирғизистонлик буюк адиб Чингиз Айтматов билан яқин дўст бўлганлиги кўпчилик яқши билади. Улар биргаликда Марказий Осиё халқлари маданияти

ассамблеясини бошқарди. Бундан ташқари, Одил ака доғистонлик Расул Ҳамзатов, бошқирдистонлик Муштай Карим ва Ахйёр Ҳақимов, қалмиқиялик Давид Кугультинов, украинлик Олес Гончар, беларуслик Васил Биков, россиялик Виктор Астафьев ва Сергей Боруздин, грузиялик Чабуа Амиразджиби ва Ноғдар Думбадзе, абхазиялик Фозил Искандар, озарбайжонлик Анор, арманистонлик Сильва Капутикян, тожикистонлик Мўмин Қаноат, қозғистонлик Ўлжас Сулаймонов, Мухтор Шохонов, Абдужамил Нурпеисов, турк адиби Азиз Несин ва бошқа кўплаб машҳур шоир ҳамда ёзувчилар билан яқин дўст эди. Уларнинг деярли ҳаммаси Ўзбекистонга тез-тез келиб турарди, кўпчилиги хонадонимизда меҳмон бўлган.

Уша даврда “Ўзбеклар иши”, “пахта иши” каби кампаниялар бошланганда Одил ака Москвадаги марказий нашрларда халқимизни ҳимоя қилиб мақолалар чиқарди, Олий совет сессияларида нутқлар сўзлади. Шундай қийин пайтларда юқоридаги тилга олинган дўстлари Одил акани қўллаб-қувватлади, ёнида турди. Чингиз Айтматов эса “Правда” газетасида ўзбеклар буюк халқ эканини исботлаб, мақола чиқарди. Илоҳим, бундай кунлар бошқа қайтиб келмасин.

Президентимизнинг фармонида кўзда тутилган кенг қаровли тадбирлар қатори Одил Ёқубовнинг юбилейи республика миқёсида нишонланиши улуг адиб руҳини шод этади. Бу фақат оиламиз аъзолари эмас, ёзувчи асарлари мухлислари, барча китобсевар дўстларини учун ҳам катта совға бўлди деб ўйлайман ва бу хайрли, савобли ишларнинг бошида турганларга яна бир марта миннатдорлик билдираман.

Марказий Осиё, айниқса, Ўзбекистон давлатчилик тарихи қадимий Довон давлати тарихи билан узвий боғлиқ. У Шарқ билан Ғарб мамлакатларини боғлаб турувчи, Буюк ипак йўлидаги муҳим геосийсий аҳамиятга эга давлат бўлган. Ёзма манбаларга кўра, бу диёрдаги 70 гача катта-кичик шаҳар аҳолиси сони бир неча юз мингга етган.

Шаҳарлар ичида Кува (Кубо) маданий ҳаёт тарзи, ҳунармандчилик анъаналари билан алоҳида ўрин тутган. Баъзи ёзма манбаларда Кубо илк бор VIII асрда тарихий воқеалар баёни контекстида тахт вориси қароргоҳи сифатида тилга олинади. X асрдан бошлаб Кува номи ёзма манбаларда кўп учрайди. Унинг минтақавий аҳамияти ва ривожланиш жараёни ҳақида ҳам кенгроқ маълумотлар берила бошлаган. Ушбу шаҳар тарихи археологик жиҳатдан юз йилга яқин ўрганилган. Дастлаб Катта Фарғона канали қурилиши йилларида археологлар кўздан кечирган. 1950-йилларга келиб, Ўзбекистон Фанлар академиясининг Яхё Фуломов бошчилигидаги археологик экспедицияси бу ерда режалли қазини ишларини бажарди.

Археологлар қадим тепаликнинг 10 та нуқтасида тизимли қазини ишларини амалга оширган. Тадқиқотлар натижасида шаҳар тарихининг учта асосий даврига мансуб археологик комплекслар аниқланиб, илмий муомалага киритилди. Топилган сопол буюмлар жамланмаси Кувада қулочлик юксак даражада ривожлангани, шунингдек, Марказий Осиёнинг бошқа ҳудудлари билан яқин иқтисодий ва маданий алоқаларга эга бўлганини намоян элади. Шаҳардан энг қадимги, антик ва илк ўрта ҳамда ривожланган ўрта асрларга оид моддий-маданий ёдгорлик намуналари топилган. Қазини ишлари натижаси инглиз ва ўзбек тилларида нашр этилган монография ҳамда археологларнинг турли илмий журналларида эълон қилинган мақолаларида ўз ифодасини топди.

ҚАДИМ ШАҲРИСТОН ТЕПАЛИКЛАРИ СИНОАТИ

Кейинги йилларда кўҳна тепалик остида яширинган сир-синоатларни ўрганиш, илмий жиҳатдан тадқиқ этишга қизиқиш янада кучайди. Шаҳарнинг тарихий тузилиши ва ривожланиш хусусиятлари ҳақида янги маълумотлар тўпланди. Фарғона вилояти ҳокимлиги, Фарғона давлат университети профессори Баҳриддин Усмонов. — Фарғонага қўшни Тошхаш воҳасида Қанг давлати шаклланган. Олимлар фикрича, уни туркий

Мозийга назар

халқлар аждоқлари барпо этган. Айнан мана шу давлатдаги маданият белгилари Фарғона водийсида ҳам жуда кўп учрайди.

Фарғона давлат университети ва Хитойнинг Лоян (Люян) шаҳридаги Археология институти ўртасида тузилган шартномага мувофиқ, Кува ёдгорлигида ўзбек-хитой олимларидан иборат тадқиқотчилар гуруҳи иш бошлади.

Археологик тадқиқотлардан асосий мақсад Кува шаҳристонидидаги ҳукмдор қароргоҳи деб кўрсатилган ҳудудда архитектура қолдиқлари ва бошқа моддий-маданий топилмаларни аниқлаш орқали ёдгорликнинг юқори қатламида сақланган, ўрта асрларга оид ҳаёт излари ҳамда ўша даврга хос ижтимоий-иқтисодий муносабатларини илмий асосда тиклашдан иборат бўлди, — дейди Фарғона давлат университети доценти Фарғон Алихонов. — Қазини ишлари ёдгорлигининг 10x10 метр ўлчамдаги учта махсус белгиланган қазув майдонида бажарилди. Натижада шаҳарнинг ўрта асрлар давридаги шаҳарсозлик хусусиятлари, меъморий режалаштириш принциплари ва ҳўжалик фаолияти доир қатор қизиқарли маълумотлар қўлга киритилди.

Бу ҳамкорлик доирасида қадимги ёдгорликда қазув ишларини бажариш билан бирга тегишли йўналишларда ўқитган талабалар малакаси ва маҳоратини ошириш, “Фарғона — Лоян археологик тадқиқот маркази”ни

ташкил этиш ҳамда Кува ёдгорлигини музейга айлантириш кўзда тутилган. Фарғона давлат университети тарих факультети таркибиде алоҳида Ўзбекистон — Хитой археология қўшма кафедраси очилди.

Илгари ўтказилган тадқиқотлар шаҳарнинг работ (ҳунармандлар ва савдо ҳудуди) қисми ҳозирги замонавий шаҳар инфратузилмаси остида қолиб кетгани сабабли бузилгани ва тўлиқ тикланмаганини кўрсатди. Шу боис, асосий эътибор работнинг жойлашуви ҳамда йўналишини аниқлашга қаратилди, — дейди Ўзбекистон — Хитой археология қўшма кафедраси мудири Гулнора Фармонова. — Танчан усули ёрдамида ўтказилган изланишлар натижасида Кува работининг бузилган қисми ва чегаралари аниқланди. Ҳозир работ деворининг йўналиши бўйича аниқ маълумотлар қўлга киритилган. Бундан ташқари, ёдгорликнинг жануби-ғарбида ҳам арк мудофаа деворининг пойдевор қисми аниқланди. Қазини ишлари натижасида арк билан шаҳристон туташган ерда шаҳарнинг дарвозаси ўрни маълум бўлган. Мазкур дарвозадан буғди ибодатхонаси томон йўл борлиги, йўлнинг ҳандақ ўтган жойида кўприк бўлгани ҳам тасдиқланди. Шаҳристонни ўраб турган мудофаа деворининг қалинлиги, чегараси ҳамда ҳандақнинг қаердан бошлангани, қандай йўналишида давом этгани ҳақида ишончли маълумотлар тўпланди. Демак, Кува (ёзма манбаларда Кубо) тарихини ўрганиш доимо археологлар эътиборида бўлиб келган. Чунки унинг сирларини очишда археологик қазини ва топилмалар ишончли манбадир. Кува шаҳрининг тарихи ва маданияти ҳақида тўлиқ тасаввур ҳосил қилиш фақат ёзма манбалар билан чекланиб қолмайди, аксинча, археологик маълумотлар орқали шаҳарнинг қадимийлик даражаси, урбанизация жараёни, савдо-иқтисодий алоқалари, мудофаа тизими ҳамда маданий ҳаёти ҳақида аниқ ва далилланган ҳулосаларга эришиш мумкин. Мавжуд адабиётлар ва археологик топилмалар бўйича тарихшунослик таҳлили шаҳарнинг пайдо бўлиши ва ривожланиш босқичларини манбашунослик, тарихшунослик ҳамда археологик нуқтани назардан чуқур

ўрганиш бугун учун ҳам муҳим илмий-назарий вазифа бўлиб қолишини кўрсатади. Айниқса, қадимий даврлардан ўрта асрларга бўлган даврларни интеграциялашган ёндашувда ўрганиш орқали Марказий Осиё тарихи, савдо йўллари, динларга алоқалар ҳамда шаҳар ҳаётининг эволюцияси ҳақида янги ва аниқланган билимлар олиш мумкин. Шу боис, Кува тарихи бўйича илмий тадқиқотларни давом эттириш, янги қазини натижаларини ёзма манбалар билан солиштириш ва уларни комплекс тарзда таҳлил қилиш минтақа тарихини илмий қайта тиклаш ҳамда бойитиш устувор йўналишлардан.

Кубо шаҳристонини аънавий тарзда арк (ҳокимлик қароргоҳи), шаҳристон (аҳоли яшаган асосий қисм), работ (ҳунармандлар ва савдо ҳудуди)дан иборат. Бу ерда очик осмон остидаги музей лойиҳасини амалга ошириш борасида ишланмоқда. Шу мақсадда Фарғона давлат университети ҳузурда осори атикалари ўрганиш, таҳлил қилишга ихтисослашган замонавий лаборатория ташкил этилди.

Расулжон НАЗИРОВ, журналист

“Янги Ўзбекистон” ва “Правда Востока” газеталари таҳририяти” ДМ
МУАССИС:
Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир:
Салим ДОНИЁРОВ

Таҳририятга келган қўлёзмалар тақриз қилинмайди ва муаллифга қайтарилмайди.
Газетанинг етказиб берилиши учун обунани расмийлаштирган ташкилот жавобгар.
Газета таҳририят компьютер марказида саҳифаланди.
Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли чоп этилишига “ШАРҚ” НМАК масъул.
Босмахона телефони: (71) 233-11-07.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги томонидан 2020 йил 13 январда 1047-рақам билан рўйхатга олинган.
Нашр индекси — 236. Буюртма Г-246.
31346 нусxada босилди.
Ҳажми — 3 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А2.
Баҳоси келишилган нарҳда.

Навбатчи муҳаррир: Авазбек Худойқуллов
Мусаҳҳиш: Насиба Абдуллаева
Дизайнер: Хуришд Абдуллаев
Манзилнинг:
100060, Тошкент шаҳри,
Шаҳрисабз кўчаси, 85-уй
ЎЗА яқуни — 21:10 Топширилди — 22:25